

Friedrich Schiller

Tiểu sử tóm lược

Tên đầy đủ	Johann Christoph Friedrich Schiller	 Chân dung Friedrich Schiller, do Ludovike Simanowiz vẽ năm 1794 (Nguồn ảnh: wikipedia)
Ngày sinh Ngày mất	10/11/1759, Marbach 09/05/1805, Weimar	
Đào tạo	Đại học quân sự Stuttgart, từ ngành luật đổi qua y khoa, đồng thời theo học ngành văn chương Tốt nghiệp: bác sĩ quân y năm 1780	
Nghề nghiệp	Nhà thơ, nhà viết kịch, giáo sư, viết khảo luận, viết báo	
Thời kỳ	Bão tố và Thôi thúc Cổ điển Weimar	
Tác phẩm	- Nhiều tác phẩm truyện thơ, kịch - Khoảng 80 bài thơ	
Các tác phẩm nổi tiếng nhất	Thơ: - <i>An die Freude</i> (Gửi niềm hoan lạc, 1786) - <i>Das Lied von der Glocke</i> (Bài ca về cái chuông, 1799) Kịch: - <i>Die Räuber</i> (Bọn cướp, 1782) - <i>Kabale und Liebe</i> (Âm mưu và tình yêu, 1784) - <i>Don Carlos</i> (1787) - <i>Maria Stuart</i> (1800) - <i>Wilhelm Tell</i> (1803/1804)	

Friedrich Schiller là một trong những tác giả Đức nổi tiếng nhất mọi thời đại. Cùng với Goethe, ông là người khởi xướng nên trào lưu Cổ điển Weimar.

Là một thiên tài về văn chương và có trình độ học vấn cao, nhưng Schiller gặp nhiều khó khăn tài chính trong cuộc sống và nhiều vấn đề về sức khỏe. Tuy nhiên, Schiller chưa bao giờ gián đoạn đam mê sáng tác.

Trong thời gian còn là sinh viên, Schiller đã hứng khởi với thơ ca trong thời kỳ *Bão tố và Thôi thúc* (*Sturm und Drang*) mang tính chất phê phán xã hội đương thời - và bắt đầu viết vở kịch đầu tiên. Năm 1783, ông làm việc tại nhà hát quốc gia Mannheim với tư cách nhà thơ với đồng lương ít ỏi. Ông chuyển đến Leipzig hai năm sau đó, được hỗ trợ tài chính và sáng tác bài tụng ca „Gửi niềm hoan lạc“ (*An die Freude*) bất tử. Bài thơ được Beethoven phổ nhạc, sau này trở thành bài nhạc hiệu của Liên Hiệp châu Âu đến nay.

Năm 1789, ông là giáo sư tại đại học Jena. Đồng lương khiêm tốn, nhưng ông ngày càng được biết đến nhiều hơn và được các mạnh thường quân hỗ trợ tài chính để có thể yên tâm sáng tác. Năm 1799, Schiller chuyển đến Weimar và kết thân với Goethe.

Bệnh hoạn dai dẳng đồng hành cùng Schiller hơn nửa cuộc đời. Ông mất năm 1805 vì bệnh lao phổi.

An die Freude

(1785)

Friedrich Schiller

Freude, schöner Götterfunken,
Tochter aus Elysium,
Wir betreten feuertrunken
Himmlische, dein Heiligtum.
Deine Zauber binden wieder,
Was der Mode Schwert geteilt;
Bettler werden Fürstenbrüder,
Wo dein sanfter Flügel weilt.

Chor

Seid umschlungen, Millionen!
Diesen Kuß der ganzen Welt!
Brüder – überm Sternenzelt
Muß ein lieber Vater wohnen.

Wem der große Wurf gelungen,
Eines Freundes Freund zu sein;
Wer ein holdes Weib errungen,
Mische seinen Jubel ein!
Ja – wer auch nur *eine* Seele
Sein nennt auf dem Erdenrund!
Und wers nie gekonnt, der stehle
Weinend sich aus diesem Bund!

Chor

Was den großen Ring bewohnt,
Huldige der Sympathie!
Zu den Sternen leitet sie,
Wo der *Unbekannte* thronet.

Freude trinken alle Wesen
An den Brüsten der Natur,
Alle Guten, alle Bösen
Folgen ihrer Rosenspur.
Küsse gab sie uns und Reben,
Einen Freund, geprüft im Tod.
Wollust ward dem Wurm gegeben,
Und der Cherub steht vor Gott.

Chor

Ihr stürzt nieder, Millionen?
Ahndest du den Schöpfer, Welt?
Such ihn überm Sternenzelt,
Über Sternen muß er wohnen.

Freude heißt die starke Feder
In der ewigen Natur.

Görli niềm hoan lạc

(1785)

Friedrich Schiller

Hoan lạc, chớp sáng thiên thần kỳ vĩ,
Là con gái đảo Elysium¹⁾,
Ta bước vào, với say mê nồng cháy
Đến thiên đường nàng, chốn tôn nghiêm.
Phép màu của nàng kết nối trở lại,
Kiểu cách đời gươm đã tách ly;
Ăn mày thành anh em người quý phái,
Nơi nàng rải đôi cánh diệu kỳ.

Điệp khúc

Hãy ôm nhau đi, hàng triệu nhân thế!
Nụ hôn này cho cả trần gian!
Anh em - trên vòm trời sao vô vàn
Phải có chốn an thân Cha yêu quý.

Ai đã đạt được một điều trọng đại,
Là bạn thân của người bạn thân;
Ai đã giành được người vợ ưu ái,
Thì cùng hòa nhịp tiếng hân hoan!
Vâng - ai mà gọi tâm hồn riêng lẻ
Là của riêng mình trên hành tinh!
Và ai đã không bao giờ có thể,
Phải khóc để rời khỏi liên minh!

Điệp khúc

Những ai sống trong cộng đồng rộng rãi,
Hãy trân trọng thân tình cho nhau!
Được nàng dẫn dắt đến các vì sao
Nơi Người Ẩn Danh đang ngự trị.

Tất cả chúng sinh uống niềm hoan lạc
Từ bầu ngực thiên nhiên mệnh mông,
Tất cả tốt hay xấu, điều đen bạc
Theo nàng lần dấu vết hoa hồng.
Nàng ban ta nụ hôn và nho giống,
Một người bạn, trong chết thăm tra.
Sắc dục được trao cho loài sâu nhộng,
Và thần Cherub²⁾ trước Chúa cha.

Điệp khúc

Các bạn đang té ngã, đến hàng triệu?
Thế gian, trách Tạo Hóa lời nào?
Tìm Thượng đế trên vòm trời sao,
Hẳn Ngài sống trên các vì tinh tú.

Hoan lạc tức là lò xo bất mạnh

Freude, Freude treibt die Räder
In der großen Weltenuhr.
Blumen lockt sie aus den Keimen,
Sonnen aus dem Firmament,
Sphären rollt sie in den Räumen,
Die des Sehers Rohr nicht kennt.

Chor

Froh, wie seine Sonnen fliegen,
Durch des Himmels prächtigen Plan,
Laufet, Brüder, eure Bahn,
Freudig wie ein Held zum Siegen.

Aus der Wahrheit Feuerspiegel
Lächelt sie den Forscher an.
Zu der Tugend steilem Hügel
Leitet sie des Dulders Bahn.
Auf des Glaubens Sonnenberge
Sieht man ihre Fahnen wehn,
Durch den Riß gesprengter Särge
Sie im Chor der Engel stehn.

Chor

Duldet mutig, Millionen!
Duldet für die bessere Welt!
Droben überm Sternenzelt
Wird ein großer Gott belohnen.

Göttern kann man nicht vergelten,
Schön ist's, ihnen gleich zu sein.
Gram und Armut soll sich melden,
Mit den Frohen sich erfreuen.
Groll und Rache sei vergessen,
Unserm Todfeind sei verzeihen,
Keine Träne soll ihn pressen,
Keine Reue nage ihn.

Chor

Unser Schuldbuch sei vernichtet!
Ausgesöhnt die ganze Welt!
Brüder – überm Sternenzelt
Richtet Gott, wie wir gerichtet.

Freude sprudelt in Pokalen,
In der Traube goldnem Blut
Trinken Sanftmut Kannibalen,
Die Verzweiflung Heldenmut
Brüder, fliegt von euren Sitzen,
Wenn der volle Römer kreist,

*Trong thiên nhiên mãi mãi bền lâu.
Hoan lạc, nàng vận hành bánh răng mảnh
Trong đồng hồ thế giới khổng lồ.
Nàng nhả bông hoa ra khỏi mầm nụ,
Ánh dương mọc khỏi bầu trời xanh,
Nàng lặn những tinh cầu trong vũ trụ,
Mà ống nhòm không rõ ngọn ngành.*

Điệp khúc

*Vui, khi các mặt trời Ngài bay thẳng,
Qua bề mặt không gian phi thường,
Hãy chạy, anh em, theo đúng đường,
Hoan lạc như anh hùng lập chiến thắng.*

*Từ tám gương lửa thần của sự thật,
Nàng nhìn nhà nghiên cứu cười chào.
Và dẫn theo đường người chịu sống nhẫn
Đến đức hạnh dọc đồi dốc cao.
Trên núi mặt trời của lòng ngoan đạo
Thấy cờ nàng phát phới bay gần,
Qua vết nứt các áo quan bị phá vỡ
Nàng trong dàn hợp xướng thiên thần.*

Điệp khúc

*Triệu người, hãy can trường ấn nhẫn!
Ấn nhẫn cho đời tốt đẹp thêm!
Trên vòm trời sao lấp lánh đêm đêm
Vị thần vĩ đại sẽ chứng nhận.*

*Thần thánh không thể được đền đáp
Tuyệt vời khi cùng họ ngang hàng.
Phiền muộn nghèo khổ nên đề cập,
Với nhiều vui thú để hân hoan.
Cứ quên đi báo thù và oán hận,
Kẻ tử thù lắm lỗi bỏ qua,
Nước mắt không cần áp lực hấn,
Không hối hận nào dằn vặt hấn ta.*

Điệp khúc

*Số nợ chúng ta rồi được khai tử!
Đã hòa hợp nhau cả địa cầu!
Anh em – tận trên vòm trời sao
Thượng đế phán xử, như ta được xử.*

*Niềm hoan lạc sủi tăm trong cốc vại,
Trong máu ánh vàng của rượu vang
Kẻ hung tàn uống vào tính hòa ái,
Còn nổi tuyệt vọng tính anh hùng
Anh em, cứ vô tư bay khỏi ghế
Khi chàng La Mã khướt say quay,*

Laßt den Schaum zum Himmel sprützen: Dieses Glas dem guten Geist. <i>Chor</i> Den der Sterne Wirbel loben, Den des Seraphs Hymne preist, Dieses Glas dem guten Geist Überm Sternenzelt dort oben! Festen Mut in schwerem Leiden, Hülfe, wo die Unschuld weint, Ewigkeit geschwornen Eiden, Wahrheit gegen Freund und Feind, Männerstolz vor Königsthronen – Brüder, gält es Gut und Blut, – Dem Verdienste seine Kronen, Untergang der Lügenbrut! <i>Chor</i> Schließt den heiligen Zirkel dichter, Schwört bei diesem goldnen Wein: Dem Gelübde treu zu sein, Schwört es bei dem Sternenrichter! Rettung von Tyrannenketten, Großmut auch dem Bösewicht, Hoffnung auf den Sterbebetten, Gnade auf dem Hochgericht! Auch die Toten sollen leben! Brüder trinkt und stimmt ein, Allen Sündern soll vergeben, Und die Hölle nicht mehr sein. <i>Chor</i> Eine heitre Abschiedsstunde! Süßen Schlaf im Leichentuch! Brüder – einen sanften Spruch Aus des Totenrichters Munde!	<i>Hãy để bọt tung vượt khỏi trần thế: Cho vị thần tốt bụng cốc này.</i> Điệp khúc <i>Ta tán dương các vì sao lấp lánh, Bài tụng ca Seraph³⁾ tôn vinh, Cốc rượu vang này cho thần linh Ngự ở bầu trời sao trên đây!</i> <i>Trong đau khổ tốt cùng cần dũng khí, Hãy giúp nơi vô tội khóc sầu, Những lời tuyên thệ trường tồn mãi mãi, Sự thật đối lại bạn và thù, Niềm kiêu hãnh trước ngai vàng vua chúa - Anh em ơi, xương máu hy sinh, Cần phải biết tôn vinh từng thành quả, Cội nguồn dối trá hãy tan tành!</i> Điệp khúc <i>Hãy cùng siết chặt vòng tròn linh hiển, Thề với rượu vang sánh vàng nào: Thề trước vị thẩm phán trời sao, Lời tuyên thệ trung thành vĩnh viễn!</i> <i>Sự giải thoát khỏi gông xiềng bạo chúa, Lòng bao dung với kẻ cường hào, Niềm hy vọng trên giường người hấp hối, Sự khoan hồng tòa án tối cao! Cả người đã chết cũng cần phải sống! Anh em hãy uống và hòa ca, Tha thứ cả cho người mang tội trọng, Và rồi địa ngục sẽ phôi pha.</i> Điệp khúc <i>Quả là giờ phút giã biệt vui vẻ! Trong vải liệm giấc ngủ an nhàn! Xuất phát từ miệng của phán quan Anh em ơi - một lời phán dụ nhẹ!</i> <i>Phan Kim Hồ dịch 02.12.2021</i>
---	---

¹⁾ Elysium: là dạng La tinh hóa của Elysion, “hòn đảo của những người được ban phúc” trong thần thoại Hy Lạp.

²⁾ Cherub: là một sinh vật huyền thoại có cánh trong Kinh Thánh, theo các tranh vẽ tôn giáo thời xưa là sinh vật nửa người nửa thú/chim, có chức năng bảo vệ.

³⁾ Seraph: theo thần thoại Do thái / Kitô giáo, seraph là thiên thần có cấp bậc cao nhất trong số các thiên thần, thường được miêu tả có ba đôi cánh.

Bài thơ thuộc thể ngợi ca gồm 18 phân khúc, 9 phân khúc có 8 câu thơ mỗi phân khúc (câu chẵn 8 âm tiết, câu lẻ 7 âm tiết), luân phiên với 9 phân khúc (điệp khúc) có 4 câu thơ (câu 1, 4 có 8 âm tiết, câu 2, 3 có 7 âm tiết).

Mô hình vần: vần chéo abab cdcd trong phân khúc có 8 câu thơ, vần ôm abba trong phân khúc 4 câu thơ

Ghi chú:

“Gửi niềm hoan lạc” của Schiller có 108 câu thơ, là một trong những tác phẩm nổi tiếng nhất của văn học Đức. Tác giả tôn vinh niềm hoan lạc, được xem như một tia sáng thần thánh, là yếu tố thiêng liêng có khả năng hòa giải, kết nối con người thuộc mọi tầng lớp xã hội. Schiller nói về niềm hoan lạc như là một sức mạnh phổ quát và ca ngợi nhiều biểu hiện của niềm hoan lạc như tình bạn, tình yêu hay sự trân quý thiên nhiên.

Niềm hoan lạc còn được Schiller miêu tả như là động lực của vũ trụ, “lấn tinh cầu trong vũ trụ” và “vận hành bánh răng trong đồng hồ thế giới”. Nội dung bài thơ cũng chịu ảnh hưởng của ý tưởng của trào lưu Khai sáng, khi tất cả mọi người gọi nhau là anh em và được yêu cầu thể hiện tình thân ái, sự tha thứ và rộng lượng đối với đồng loại.

Bài thơ do đó hàm ý tinh thần luôn lạc quan trong cuộc sống và đầy tính nhân văn. Phân khúc đầu của bài thơ được nhạc sĩ Ludwig van Beethoven phổ nhạc cho chương cuối cùng của *Bản giao hưởng thứ 9* bất tử.

Hoffnung (1797) Friedrich Schiller Es reden und träumen die Menschen viel Von bessern künftigen Tagen; Nach einem glücklichen goldenen Ziel Sieht man sie rennen und jagen; Die Welt wird alt und wird wieder jung, Doch der Mensch hofft immer Verbesserung. Die Hoffnung führt ihn ins Leben ein, Sie umflattert den fröhlichen Knaben, Den Jüngling locket ihr Zauberschein, Sie wird mit dem Greis nicht begraben; Denn beschliesst er im Grabe den müden Lauf, Noch am Grabe pflanzt er - die Hoffnung auf. Es ist kein leerer schmeichelnder Wahn, Erzeugt im Gehirne des Toren, Im Herzen kündet es laut sich an: Zu was Besserm sind wir geboren. Und was die innere Stimme spricht, Das täuscht die hoffende Seele nicht.	Hy vọng (1797) Friedrich Schiller <i>Con người nói và ước mơ không nghĩ Về những ngày tốt đẹp trong tương lai; Ta thấy họ chạy theo và săn đuổi Mục tiêu vàng hạnh phúc lâu dài; Thế giới cứ già đi và rồi trẻ lại, Nhưng con người luôn hy vọng đổi thay.</i> <i>Hy vọng dìu con người vào cuộc sống, Bay vờn quanh chú bé hiền hòa, Dụ dỗ chàng trai qua phép màu ảo vọng, Và sẽ không bị chôn lấp với cụ già; Vì trong mồ cụ quyết chọn đường gian khổ, Trồng hy vọng ngay trên chính nắm mồ.</i> <i>Đó không là mơ cuồng tăng bốc hão, Được tạo ra trong não kẻ khù khờ, Từ trong tim vọng lớn lời tuyên cáo: Ta sinh ra để làm gì đó tốt hơn bây giờ. Điều mà tiếng nói bên trong thông báo, Không lừa được tâm hồn hy vọng chút nào.</i> Phan Kim Hồ dịch 09/12/2021
---	--

Mô hình vần: ababcc trong mỗi phân khúc 4 câu thơ

Der spielende Knabe (1796) Friedrich Schiller Spiele, Kind, in der Mutter Schooß! Auf der heiligen Insel Findet der trübe Gram, findet die Sorge dich nicht Liebend halten die Arme der Mutter dich über dem Abgrund, Und in das flutende Grab lächelst du schuldlos hinab. Spiele, liebliche Unschuld! Noch ist Arkadien um dich, Und die freie Natur folgt nur dem fröhlichen Trieb, Noch erschafft sich die üppige Kraft erdichtete Schranken, Und dem willigen Muth fehlt noch die Pflicht und der Zweck. Spiele, bald wird die Arbeit kommen, die hagre, die ernste, Und der gebietenden Pflicht mangeln die Lust und der Muth.	Chú bé vui đùa (1796) Friedrich Schiller <i>Con ơi, cứ vui đùa trong lòng mẹ! Trên hòn đảo thánh thiện Buồn phiền ảm đạm, âu lo sẽ không tìm ra con Vòng tay mẹ yêu thương giữ con trên bờ vực thẳm, Và con cười ngây thơ nhìn xuống huyết nước dâng tràn. Con cứ vui đùa, bé vô tội đáng yêu! Xứ Arcadia^{*)} vẫn ở quanh con đấy, Và thiên nhiên thoáng đãng chỉ theo động lực vui tươi, Sức mạnh tràn trề còn tự dựng lên rào cản huyền hoặc, Và lòng dũng cảm sẵn sàng vẫn chưa có trách nhiệm và mục tiêu. Con cứ vui đùa, rồi mọi việc sẽ đến, cả an nhàn lẫn nghiêm túc, Mà nghĩa vụ phải làm lại thiếu sự hứng thú và tính can trường.</i> Phan Kim Hồ dịch 08/09/2023
---	--

Thể thơ tự do

Ghi chú:

^{*)} Arcadia: là một tỉnh của nước Hy Lạp. Nghĩa bóng: nơi chỉ có hoan lạc, hạnh phúc